

ולפי זה שמואל לא אמר אלא דבר אחד: כל שבחטאת מתה [כלומר בכל אופן שנאבדה] – בפסח קרב שלמים [כשיש לו שם 'אבוד' כאמור]. אבל אין חטאת אבודה שהיא רועה. והשמיענו שמואל שגם כשנמצא הפסח קודם שחיטה קרב שלמים – כיון שנמצא לאחר חצות.

רבי יוחנן חולק על הכלל הזה, שסובר כרבה שהפסח שאבד ונמצא קודם שחיטה ירעה עד שיסתאב, ואילו בחטאת דינה למיתה – לרבי. אכן לחכמים היא רועה.

לפירוש רשב"ם אפשר להעמיד כללו של שמואל למסקנא בין באבודים בין בדחויים. וכך יש לפרש: בכל ענין שבחטאת מתה, יש צד בפסח כמותו שקרב שלמים, והיינו בחמש חטאות שדינן במיתה בכל אופן [כרבי שמעון], יש בכל אחת מהן אופן מסוים בפסח שקרב שלמים; כגון אבד קודם חצות ונמצא אחר חצות או עבר שנתו או המיר בפסח אחר חצות או מתו בעליו קודם חצות. וכן אם הפריש שתי חטאות לאחריות – לרבי שמעון המותר למיתה, ובפסח קרב שלמים.

דפים צז – צח

קפ. מה הדין במקרים הבאים?

א. המפריש נקבה לפסחו, או זכר בן שתי שנים.

ב. המפריש פסחו ומת.

א. המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים, שאינם ראויים לפסח; לסתם מתניתין, ירעו עד שיסתאבו ויימכרו ויביאו בדמיהם שלמים.

דוקא בשנשתייר אחר הפסח, אבל קודם הפסח – יביא בדמים פסח בזמנו (תוס' כאן ובכ"מ, רמב"ם, רי"ד, ריטב"א קדושין – עפ"י תמורה יט).

ויש סוברים שאפילו קודם הפסח כבר נדחו הדמים מפסח ויביא בהם שלמים (עפ"י פירוש רש"י מוגה המובא במהרש"א; תוס' בזבחים בשם ר"ח).

ויש אומרים שיפלו הדמים לנדבה, כלומר לקיץ המזבחה (עפ"י גרסת ר"ח כאן; פירוש המשנה להרמב"ם ומאירי).

משמע בגמרא שלפי הדעות שבעלי חיים אינם נדחים (כן דעת רבי שמעון. וכן סובר רב. ע' יומא סד) או למאן דאמר דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי (ע' יומא שם וזבחים נט.), או אם היינו נוקטים אין דיחוי בדמים – ייקרבו הם עצמם שלמים.

כן פרש"י. ויש אומרים שבמפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים, הואיל ואינם ראויים לעולם לפסח, הכל מודים שנדחים הם מהקרבה (עפ"י לחם משנה ושעה"מ בדעת הרמב"ם ק"פ ד, ד, ה.

וע"ע תוס' יומא סד: וזבחים יב. אבי עזרי מעשה הקרבנות טו, ד).

לדברי רבי שמעון תימכר שלא במום, שלא נחתה עליה קדושת הגוף כלל (עפ"י תמורה יט-כ; ירושלמי כאן). ילדה זכר, ודין המפריש נקבה מעוברת לפסח – נתבאר בתמורה יח"ט.

ב. המפריש פסחו ומת; אם היה בנו ממונה עמו – יביאנו בנו לשם פסח. ודוקא כשמת לאחר חצות, אבל מת

קודם חצות – חלה על הבן אנינות קודם זמן החיוב לפיכך אינו ראוי להביא פסח (עפ"י זבחים צט-ק וכל"א שברש"י. וכן פרש ר"ח. וכן הלכה. אבל ללשנא קמא ברש"י משמע ששוחטים עליו עם אחרים), ויביאנו לפסח שני (רבה).

אפילו מת אחר חצות שהבן מביאו לפסח – לא יביאנו לבדו, שאין שוחטים על האונן בפני עצמו שמה לא יוכל לאכול ויבוא הבשר לידי פסול, אלא מצטרף עם אחרים (כדלעיל צא. ול"ק ברש"י יתכן שהאוננים מביאים בפני עצמן לאחר חצות).

לא היה בנו ממונה עמו – יביאנו לשם שלמים [בט"ז ולא בט"ו] – כמאן דאמר נדרים ונדבות אינם קרבים ביום טוב. ובי"ד אינו יכול להקריב קרבן – שהרי אונן הוא]. ולמאן דאמר יש דיחוי בבעלי חיים (כסתם מתניתין, וכדעת רבי יהודה. וכן סובר רבי יוחנן. ע' יומא שם ועוד), אם מת לאחר חצות וגם לא היה גוסס בחצות (רב שריא) – נדחה הקרבן מהקרבה וירעה עד שיסתאב ויביא בדמיו שלמים (רב אשי). ואולם אם הפריש הבהמה לאחר חצות – למאן דאמר 'חצות קבע' אין כאן דיחוי וייקרב שלמים (רבינא). הרמב"ם (ק"פ ד,ה) פסק שאפילו מת לאחר חצות לא נדחה הקרבן מהקרבה אלא יקרב שלמים.

דף צח

קפא. מה דין הפסח שנתערב בזבחים אחרים?

הפסח שנתערב בזבחים – כולם ירעו עד שיסתאבו, ויימכרו, ויביא בדמי היפה שבהם לכל קרבן. כגון פסח עולה ואשם שנתערבו והיה היפה שבהם שוה סלע; מביא שלש סלעים, נוטל אחת ואומר: העולה, היכן שהיא נמצאת תהא מחוללת על סלע זו. ויקח בסלע זו עולה. ונוטל סלע שניה ואומר כל מקום שהוא האשם יתא מחולל על סלע זה, ומביא בו אשם. וכן בסלע השלישי יביא פסח – בזמנו. ולאחר הפסח – שלמים (רש"י).

א. משמע שאי אפשר להביא פסח לשנה הבאה מדמי הפסח. ויש לפרש הטעם מפני שכבר נתחייב להביא בהם שלמים כדין מותר הפסח, ושוב אי אפשר אח"כ להביא פסח, שכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין (עפ"י שפת אמת).

ב. יש מי שכתב שלדעת הסובר בעלי חיים נידחים, יש להביא בדמי הפסח עולת נדבה (עפ"י תוי"ט – לפי גירסה אחת בראשונים במפריש נקבה לפסחו, שהדמים לנדבה). ויש מי שחולק מפני שהתערובת אינה נחשבת דיחוי גמור לדחות הדמים מיעודם (עפ"י צ"ח).

נתערב הפסח בבכורות [והרי הבכור שוה בסדר עבודתו לפסח]; רבי שמעון אומר: אם מנויי הפסח הזה הם חבורת כהנים – יאכלוהו. ומבואר בגמרא שחכמים אוסרים מפני שממעט בזמן אכילת הבכור ועלול להביא קדשים לבית הפסול, אלא ימתין עד שיוממו ויביא בהמה בדמי שמינה ויאמר, הפסח היכן שהוא נמצא – יתחלל עליה, ותיקרב זו שלמים כדין מותר הפסח. והבהמות שנתערבו יאכלו בתורת בכור בעל מום [שאינן נשחט ונמכר באטליז ולא נשקל בליטרא. ולפי שאין פדיון לבכור בעל מום אי אפשר למכרם ולהביא בדמיהם פסח ובכור].

א. בדומה לכך כשנתערב הפסח בבהמת מעשר; לדברי רבי שמעון יאכלו שתיהן בלילה כפסח. וחכמים אומרים שתיהן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כמעשר (עפ"י תוספתא קרבנות ח,ד).
ב. הלכה כחכמים (רמב"ם קרבן פסח ד,ה; פסוה"מ ו).

דפים צח – צט

קפב. מה הדין במקרים הבאים?

- א. חבורה שאבד פסחה, והלך אחד מהם לבקשו ומצא ושחט, והם שחטו פסח אחר.
ב. כמה חבורות שנתערבו פסחיהם.
ג. שני אנשים שנתערבו פסחיהם.

ולפי זה שמואל לא אמר אלא דבר אחד: כל שבחטאת מתה [כלומר בכל אופן שנאבדה] – בפסח קרב שלמים [כשיש לו שם 'אבוד' כאמור]. אבל אין חטאת אבודה שהיא רועה. והשמיענו שמואל שגם כשנמצא הפסח קודם שחיטה קרב שלמים – כיון שנמצא לאחר חצות.

רבי יוחנן חולק על הכלל הזה, שסובר כרבה שהפסח שאבד ונמצא קודם שחיטה ירעה עד שיסתאב, ואילו בחטאת דינה למיתה – לרבי. אכן לחכמים היא רועה.

לפירוש רשב"ם אפשר להעמיד כללו של שמואל למסקנא בין באבודים בין בדחויים. וכך יש לפרש: בכל ענין שבחטאת מתה, יש צד בפסח כמותו שקרב שלמים, והיינו בחמש חטאות שדינן במיתה בכל אופן [כרבי שמעון], יש בכל אחת מהן אופן מסוים בפסח שקרב שלמים; כגון אבד קודם חצות ונמצא אחר חצות או עבר שנתו או המיר בפסח אחר חצות או מתו בעליו קודם חצות. וכן אם הפריש שתי חטאות לאחריות – לרבי שמעון המותר למיתה, ובפסח קרב שלמים.

דפים צז – צח

קפ. מה הדין במקרים הבאים?

א. המפריש נקבה לפסחו, או זכר בן שתי שנים.

ב. המפריש פסחו ומת.

א. המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים, שאינם ראויים לפסח; לסתם מתניתין, ירעו עד שיסתאבו ויימכרו ויביאו בדמיהם שלמים.

דוקא בשנשתייר אחר הפסח, אבל קודם הפסח – יביא בדמים פסח בזמנו (תוס' כאן ובכ"מ, רמב"ם, רי"ד, ריטב"א קדושין – עפ"י תמורה יט).

ויש סוברים שאפילו קודם הפסח כבר נדחו הדמים מפסח ויביא בהם שלמים (עפ"י פירוש רש"י מוגה המובא במהרש"א; תוס' בזבחים בשם ר"ח).

ויש אומרים שיפלו הדמים לנדבה, כלומר לקיץ המזבחה (עפ"י גרסת ר"ח כאן; פירוש המשנה להרמב"ם ומאירי).

משמע בגמרא שלפי הדעות שבעלי חיים אינם נדחים (כן דעת רבי שמעון. וכן סובר רב. ע' יומא סד) או למאן דאמר דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי (ע' יומא שם וזבחים נט.), או אם היינו נוקטים אין דיחוי בדמים – ייקרבו הם עצמם שלמים.

כן פרש"י. ויש אומרים שבמפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים, הואיל ואינם ראויים לעולם לפסח, הכל מודים שנדחים הם מהקרבה (עפ"י לחם משנה ושעה"מ בדעת הרמב"ם ק"פ ד, ד, ה. וע"ע תוס' יומא סד: וזבחים יב. אבי עזרי מעשה הקרבנות טו, ד).

לדברי רבי שמעון תימכר שלא במום, שלא נחתה עליה קדושת הגוף כלל (עפ"י תמורה יט-כ; ירושלמי כאן). ילדה זכר, ודין המפריש נקבה מעוברת לפסח – נתבאר בתמורה יח"ט.

ב. המפריש פסחו ומת; אם היה בנו ממונה עמו – יביאנו בנו לשם פסח. ודוקא כשמת לאחר חצות, אבל מת קודם חצות – חלה על הבן אנינות קודם זמן החיוב לפיכך אינו ראוי להביא פסח (עפ"י זבחים צט-ק וכל"א שברש"י. וכן פרש ר"ח. וכן הלכה. אבל ללשנא קמא ברש"י משמע ששוחטים עליו עם אחרים), ויביאנו לפסח שני (רבה).

אפילו מת אחר חצות שהבן מביאו לפסח – לא יביאנו לבדו, שאין שוחטים על האונן בפני עצמו שמה לא יוכל לאכול ויבוא הבשר לידי פסול, אלא מצטרף עם אחרים (כדלעיל צא. ול"ק ברש"י יתכן שהאוננים מביאים בפני עצמן לאחר חצות).

לא היה בנו ממונה עמו – יביאנו לשם שלמים [בט"ז ולא בט"ו] – כמאן דאמר נדרים ונדבות אינם קרבים ביום טוב. ובי"ד אינו יכול להקריב קרבן – שהרי אונן הוא]. ולמאן דאמר יש דיחוי בבעלי חיים (כסתם מתניתין, וכדעת רבי יהודה. וכן סובר רבי יוחנן. ע' יומא שם ועוד), אם מת לאחר חצות וגם לא היה גוסס בחצות (רב שריא) – נדחה הקרבן מהקרבה וירעה עד שיסתאב ויביא בדמיו שלמים (רב אשי). ואולם אם הפריש הבהמה לאחר חצות – למאן דאמר 'חצות קבע' אין כאן דיחוי וייקרב שלמים (רבינא). הרמב"ם (ק"פ ד,ה) פסק שאפילו מת לאחר חצות לא נדחה הקרבן מהקרבה אלא יקרב שלמים.

דף צח

קפא. מה דין הפסח שנתערב בזבחים אחרים?

הפסח שנתערב בזבחים – כולם ירעו עד שיסתאבו, ויימכרו, ויביא בדמי היפה שבהם לכל קרבן. כגון פסח עולה ואשם שנתערבו והיה היפה שבהם שוה סלע; מביא שלש סלעים, נוטל אחת ואומר: העולה, היכן שהיא נמצאת תהא מחוללת על סלע זו. ויקח בסלע זו עולה. ונוטל סלע שניה ואומר כל מקום שהוא האשם יהא מחולל על סלע זה, ומביא בו אשם. וכן בסלע השלישי יביא פסח – בזמנו. ולאחר הפסח – שלמים (רש"י).

א. משמע שאי אפשר להביא פסח לשנה הבאה מדמי הפסח. ויש לפרש הטעם מפני שכבר נתחייב להביא בהם שלמים כדין מותר הפסח, ושוב אי אפשר אח"כ להביא פסח, שכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין (עפ"י שפת אמת).

ב. יש מי שכתב שלדעת הסובר בעלי חיים נידחים, יש להביא בדמי הפסח עולת נדבה (עפ"י תוי"ט – לפי גירסה אחת בראשונים במפריש נקבה לפסחו, שהדמים לנדבה). ויש מי שחולק מפני שהתערובת אינה נחשבת דיחוי גמור לדחות הדמים מיעודם (עפ"י צ"ח).

נתערב הפסח בבכורות [והרי הבכור שוה בסדר עבודתו לפסח]; רבי שמעון אומר: אם מנויי הפסח הזה הם חבורת כהנים – יאכלוהו. ומבואר בגמרא שחכמים אוסרים מפני שממעט בזמן אכילת הבכור ועלול להביא קדשים לבית הפסול, אלא ימתין עד שיוממו ויביא בהמה בדמי שמינה ויאמר, הפסח היכן שהוא נמצא – יתחלל עליה, ותיקרב זו שלמים כדין מותר הפסח. והבהמות שנתערבו יאכלו בתורת בכור בעל מום [שאינן נשחט ונמכר באטליז ולא נשקל בליטרא. ולפי שאין פדיון לבכור בעל מום אי אפשר למכרם ולהביא בדמיהם פסח ובכור].

א. בדומה לכך כשנתערב הפסח בבהמת מעשר; לדברי רבי שמעון יאכלו שתיהן בלילה כפסח. וחכמים אומרים שתיהן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כמעשר (עפ"י תוספתא קרבנות ח,ד).
ב. הלכה כחכמים (רמב"ם קרבן פסח ד,ה; פסוה"מ ו).

דפים צח – צט

קפב. מה הדין במקרים הבאים?

- א. חבורה שאבד פסחה, והלך אחד מהם לבקשו ומצא ושחט, והם שחטו פסח אחר.
ב. כמה חבורות שנתערבו פסחיהם.
ג. שני אנשים שנתערבו פסחיהם.